

Nepříjemný problém: **Odpad**

Problematika týkající se nakládání s odpady je v ČR v současné době samostatným oborem lidské činnosti. Pravidla, jak nakládat s odpady, jsou poměrně podrobně stanovena příslušnou legislativou, včetně povinností jednotlivých subjektů.

V oblasti přepravy je pak odkazováno na další legislativní normy. Prolínání se jednotlivých zákonných norem působí při řešení situací spjatých s nakládáním s odpady, a zvláště pak s nebezpečnými odpady, značné problémy.

V poslední době se často z různých médií dozvídáme o nepříjemných problémech týkajících se odpadů, a často pak dokonce nebezpečných odpadů. Jedná se především o nedovolené skládkování, nevhodné skladování a nepřípustnou formu přepravy. Na jedné straně schází lepší kontrola a prevence, na straně druhé odpovědný a erudovaný přístup firem, které se živí odvozem a likvidací odpadů. Ve většině případů chce každý na odpadu pouze vydělat a odpovědný přístup často schází. V této vzniklé „džungli“ by se v první řadě měl orientovat původce odpadu a měl by určit:

- jaký odpad jeho činností vzniká,
- jaké má skutečné

vlastnosti (2.) v závislosti na technologii a místě vzniku odpadu (3.),

- jaká pravidla dodržovat při nakládání s odpady (4., 5.).

Pokud se podle určitých přesně stanovených kritérií jedná o nebezpečný odpad, musí se takový odpad přesně zařadit podle zákona o odpadech (1.)

95 % se převáží po silnici

Většina nebezpečných odpadů při přepravě zároveň naplňuje také poža-

davky dalších zákonů. Především se jedná o Dohodu ADR (6.) pro přepravu nebezpečných věcí po silnici. Z dosavadních průzkumů totiž vyplývá, že asi 95 % nebezpečných odpadů se od původce přepravuje do zařízení k využití či odstranění silniční dopravou a zbytek, asi 5%, je dopravován po železnici. Podíl vnitrozemské vodní dopravy na přepravě nebezpečných odpadů je pak naprosto zanedbatelný. Zde se však setkáváme s dalším kamenem úrazu. Jak správně transformovat klasifikaci nebezpečného odpadu podle Katalogu odpadů (3.) podle klasifikace určené Dohodou ADR. Každý ze zmíněných zákonných předpisů má jiná kritéria na posuzování a zařazení odpadu.

Proto, aby nedocházelo k velmi povrchnímu přístupu při posuzování a zařazování nebezpečných odpadů pro přepravu, jsme se snažili zjednodušit a usnadnit rozhodování původcům odpadů a všem těm, kdo

se zabývají zařazováním odpadů pro přepravu. Na světlo světa se tak po téměř deseti letech dostal nový Převodník mezi katalogem odpadů a dohodou ADR. Pro uživatele byla připravena publikace o 400 stránkách, která je navíc doplněna také o softwarovou podobu tohoto Převodníku.

Seznam obsahuje dvacet skupin

V Převodníku se vychází z klasifikace odpadu podle Katalogu odpadů (3.), z šestimístního kódu odpadu. Pro nebezpečné odpady je kód doplněn hvězdičkou (*). Kód je logicky sestaven podle průmyslového odvětví, ve kterém odpad vzniká, z jakého technologického procesu pochází. Celkem je v seznamu dvacet skupin, které tvoří první dvojčíslí kódu (uvádím pouze prvních sedm skupin):

01	Odpady z geologického průzkumu, těžby, úpravy a dalšího zpracování nerostů a kamene
02	Odpady z prvovýroby v zemědělství, zahradnictví, myslivosti, rybářství a z výroby a zpracování potravin
03	Odpady ze zpracování dřeva a výroby desek, nábytku, celulózy, papíru a lepenky
04	Odpady z kožedělného, kožedělnického a textilního průmyslu
05	Odpady ze zpracování ropy, čištění zemního plynu a z pyrolytického zpracování uhlí
06	Odpady z anorganických chemických procesů
07	Odpady z organických chemických procesů

Další dvojčíslí blíže specifikuje skupinu odpadů a informuje o místě vzniku, např. u skupiny odpadů 01:

01	Odpady z geologického průzkumu, těžby, úpravy a dalšího zpracování nerostů a kamene
01 01	Odpady z těžby nerostů
01 03	Odpady z fyzikálního a chemického zpracování nerostů
01 04	Odpady z fyzikálního a chemického zpracování nerudných nerostů
01 05	Vrtné kaly a jiné vrtné odpady

Poslední dvojčíslí upřesňuje konkrétní typy odpadů, např.:

01 03	Odpady z fyzikálního a chemického zpracování nerostů
01 03 04*	Hlušina ze zpracování sulfidické rudy obsahující kyseliny nebo kyselinotvorné látky
01 03 05*	Jiná hlušina obsahující nebezpečné látky
01 03 07*	Jiné odpady z fyzikálního a chemického zpracování rudných nerostů obsahující nebezpečné látky

Naším úkolem bylo u konkrétních kódů odpadů přiřadit co nejpřesněji všechny možné varianty pro klasifikování podle nebezpečných vlastností a kritérií ADR. Tyto požadavky se už nevztahují na technologický proces, při kterém vzniká odpad, ale na všeobecně určená kritéria podle nebezpečnosti pro přepravu podle ADR (6.). ADR zařazuje nebezpečné věci (a tedy i odpady) podle tzv. tříd, klasifikačních kódů a obalových skupin. Výsledkem je stanovení UN čísla a pojmenování, pod které se dá zařadit příslušný nebezpečný odpad. Jako příklad uvádím zařazení dvou kódů odpadů:

konkrétního zvláštního ustanovení. Např. zvláštní ustanovení 218, uvedené u odpadu 01 03 04* zařazeného jako UN 3244, uvádí tento požadavek: „Směsi tuhých látek, které nepodléhají předpisům ADR, s žíravými kapalinami smějí být přepravovány pod touto položkou, bez toho, aby byla předtím použita klasifikační kritéria třídy 8, za podmínky, že v době naložky věcí nebo uzavírání obalu, vozidla nebo kontejneru není viditelná žádná volná kapalina.“

Převodník mezi katalogem odpadů a dohodou ADR v elektronické podobě obsahuje veškeré informace uvedené

v softwarové podobě si klade za cíl maximálně usnadnit a urychlit klasifikaci nebezpečného odpadu podle ADR a podstatným způsobem zmenšit počet variant (možností) klasifikace podle dohody ADR. Při jeho tvorbě byl za základ vzat převodník z roku 1999, do něhož byly aplikovány legislativní změny, zejména pak kompletní změna klasifikace nebezpečných věcí podle ADR. Na přípravě převodníku se podíleli zejména zaměstnanci Střediska pro přepravu nebezpečných věcí ADR, RID, ADN R při ÚSM D a někteří specialisté z řad odborné veřejnosti a státní správy. Dále byly

Kód odpadu	Název odpadu	Třída, klas. kód, obal. sk.	UN číslo	Pojmenování látky	Poznámka
01 03 04*	Hlušina ze zpracování sulfidické rudy obsahující kyseliny nebo kyselinotvorné látky	8, C10, II	3244	LÁTKY TUHÉ, OBSAHUJÍCÍ ŽÍRAVOU KAPALNOU LÁTKU, J. N.	Zařazení odpadu se řídí podle druhu znečištění, viz kapitolu 2.2 ADR/RID. Kyseliny tř. 8, klasifikační kódy C1, C2, C3, C4. Přiřazení k příslušným obalovým skupinám na základě stupně nebezpečí podle hodnotitelských kritérií pro tř. 8, pododdílu 2.2.8.1 ADR/RID. Jinak při více vlastnostech nebezpečných složek zařazovat podle zásad klasifikace kapitoly 2.1 ADR/RID. Není-li některá znečišťující látka dominantní, postupovat podle kapitoly 2.1, 2.2 a 2.3 ADR/RID. Doporučujeme odpad přednostně zařadit pod UN 3244, C10, II. UN 3244: zvl. ustan. 218, 274 UN 3260: zvl. ustan. 274 UN 3261: zvl. ustan. 274 UN 1759: zvl. ustan. 274
		8, C2, I, II, III	3260	LÁTKA ŽÍRAVÁ, TUHÁ, KYSELÁ, ANORGANICKÁ, J. N.	
		8, C4, I, II, III	3261	LÁTKA ŽÍRAVÁ, TUHÁ, KYSELÁ, ORGANICKÁ, J. N.	
		8, C10, I, II, III	1759	LÁTKA ŽÍRAVÁ, TUHÁ, J. N.	
01 03 05*	Jiná hlušina obsahující nebezpečné látky	4.1, F1, II	3175	LÁTKY TUHÉ nebo směsi tuhých látek (jako přípravky a odpady), OBSAHUJÍCÍ HOŘLAVÉ KAPALNÉ LÁTKY, J. N., s bodem vzplanutí nejvýše 61°C	Zařazení odpadu se řídí podle druhu znečištění, viz kapitolu 2.2 ADR/RID. Není-li některá znečišťující látka dominantní, postupovat podle kapitoly 2.1, 2.2 a 2.3 ADR/RID. Zařadit odpad pod UN 3077, pokud bylo přiděleno písmeno N „Nebezpečné životnímu prostředí“ (R50; R50/53; R51/53). Ve směrnici Rady 67/548/EHS, v pozdějším znění, musí být odpady přiřazeny k UN číslu 3077 jen tehdy, jestliže podle směrnice 1999/45/ES v pozdějším znění mají také ony přiděleno písmeno N „Nebezpečné životnímu prostředí“ (R50; R50/53; R51/53) a nemohou být přiřazeny k jedné ze tříd 1 až 8 nebo k jiné položce třídy 9. UN 3175: zvl. ustan. 216, 274 UN 3243: zvl. ustan. 217, 274 UN 3077: zvl. ustan. 274
		6.1, T9, II	3243	LÁTKY TUHÉ, OBSAHUJÍCÍ TOXICKOU KAPALNOU LÁTKU, J. N.	
		9, M7, III	3077	LÁTKA OHROŽUJÍCÍ ŽIVOTNÍ PROSTŘEDÍ, TUHÁ, J. N.	

Převodník nabízí snadnou orientaci

Náš Převodník mezi katalogem odpadů a dohodou ADR dává možnost původci odpadu podle chemického rozboru odpadu přesně vybrat z nabízených možností co nejpřesnější položku pro klasifikování podle ADR. Ve většině případů má uživatel v sloupci Poznámka možnost „dolažit“ uvedené varianty pro zařazení, případně možnost zvážit další doplňková kritéria ovlivňující klasifikaci (např. koncentrace nebezpečné látky v odpadu). Vyskytují se dokonce i odpady, které nepodléhají při přepravě ADR předpisu. V některých případech stačí splnit všechny požadavky podle

v Převodníku tištěném, navíc se však snaží uživateli práci urychlit a usnadnit prostřednictvím dalších možností. Například je možné daný odpad, případně skupinu odpadů, rychle vyhledat zadáním kódu odpadu nebo názvu odpadu. Zadat je také možné jen část názvu, případně část kódu, a Převodník pak nabídne všechny odpady, v jejichž názvu (kódu) se zadaná část nachází. Převodník v elektronické podobě svému uživateli dále poskytuje informace o bezpečnostních značkách u jednotlivých možnostech pro klasifikování podle ADR a obsahuje také celou Část 2 – Klasifikace dohody ADR s možností pohodlného „listování“ a tisku vybraných ustanovení. Převodník v knižní a především pak

v potaz brány vaše zkušenosti z používání předchozích převodníků a vaše názory na jejich možné zlepšení.

V současné době není na našem trhu žádný obdobný produkt, který by se takto detailně a komplexně zabíral tímto širokým rozbohem. V tom spočívá jeho jedinečnost. Doufáme, že Převodník mezi katalogem odpadů a dohodou ADR uspokojí tu část odborné veřejnosti, která chce svou práci dělat poctivě a odborně a nevystavovat se zbytečně případným rizikům.

Margita Fingermannová,
ÚSTAV SILNIČNÍ
A MĚSTSKÉ DOPRAVY
DEKRA